

Rotterdamse Observatielijst

Peuter Kleuter

Analyse doelen Jonge kind

slo

Maart 2013

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2013 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs & Kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & www.leermiddelenplein.nl

E-mail: so-po@slo.nl & leermiddelenplein@slo.nl

Rotterdamse Observatielijst Peuter Kleuter

DEEL1: ACHTERGRONDGEGEVENS

Titel	<i>Rotterdamse Observatielijst Peuter Kleuter</i>
Auteurs	A. Kerkhoff; W. Louwes; J. van der Pluijm
Uitgever	Stichting de Meeuw
Jaar van uitgave	1997 (<i>publicatie is inmiddels niet meer leverbaar</i>)
Doelgroep	Peuterspeelzalen; basisonderwijs groep 1 (kinderen van 3 tot en met 5 jaar)
Samenstelling van het instrument	Handleiding en observatielijst
Doorgaande lijn	Het instrument is geschikt voor het gebruik op peuterspeelzalen en in de onderbouw van de basisschool. Bepaalde kenmerken van een kind worden op verschillende momenten geobserveerd. Hierdoor ontstaat een beeld van de doorgaande ontwikkeling op die kenmerken van het kind.
Geanalyseerde onderdelen	Handleiding en observatielijst.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument (korte beschrijving)	"Stichting de Meeuw wil met dit instrument een bijdrage leveren aan de verbetering van de aansluiting tussen peuterspeelzalen en de onderbouw van de basisschool. Het instrument moet niet alleen richting geven aan het pedagogisch-didactisch handelen van individuele gebruiksters maar het moet ook het overleg tussen peuterleidsters en leerkrachten van de onderbouw van de basisschool bevorderen. Daarnaast kan het instrument een handvat bieden voor gesprekken met ouders." "De <i>Rotterdamse Observatielijst Peuter-Kleuter</i> is geen toets maar een instrument waarmee peuterleidsters en leerkrachten hun observaties van kinderen kunnen structureren en vastleggen. Bovendien stimuleert het instrument de gebruiksters om na te gaan of bepaalde aspecten van een kind extra aandacht behoeven."
Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het instrument/ de methode	"Bij de ontwikkeling van het instrument is uitgegaan van de uitkomsten van een scholingsprogramma voor leidsters in de kinderopvang. De opvattingen die in dat project centraal stonden, vormden ook de uitgangspunten bij de ontwikkeling van het instrument: - het gaat om de totale ontwikkeling van kinderen - er wordt niet 'schools' gewerkt - jonge kinderen moeten veel 'vrij' kunnen spelen. "
Inhoud	Observatielijst waarmee kinderen zowel op de peuterspeelzaal als in groep 1 van de basisschool geobserveerd kunnen worden. Hierdoor is een goede overdracht en een betere aansluiting mogelijk tussen beide instanties. Ook ontstaat er een beeld van de doorgaande ontwikkeling van de kinderen. Met het instrument is het mogelijk een beschrijving te geven van een aantal relevante ontwikkelingskenmerken van elk kind in de groep. Er zijn vier delen, voor vier verschillende leeftijdsgroepen (3 jaar, 3 jaar en 11 maanden, 4 jaar en 4 maanden, rond 5 ^e jaar). Deze vier delen bestaan uit een overzicht van mogelijk relevante kenmerken van kinderen in de betreffende leeftijdscategorie. Deels overlappen de items op de verschillende delen zich, deels zijn ze per leeftijdscategorie anders. Er worden op de lijsten een aantal ontwikkelingsgebieden onderscheiden: sociaal-emotioneel gedrag; redzaamheid; speel- en leergedrag (met o.a. plezier, initiatief, concentratie en leerbaarheid); taalontwikkeling moedertaal; taalontwikkeling Nederlands als tweede taal; motoriek. Daarnaast gaat een onderdeel in op het

	<p>contact met en de betrokkenheid van de ouders.</p> <p>Na de observatielijsten volgt een 'memorandum' waarin de leerkracht of leidster per ontwikkelingsgebied kan aangeven welke acties ondernomen dienen te worden.</p> <p>De handleiding bestaat uit vier hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk geeft informatie over de achtergronden van het instrument en de doelstellingen ervan. In het tweede hoofdstuk worden de opzet en de gebruiksmogelijkheden van het instrument beschreven. Hoofdstuk drie geeft concrete aanwijzingen aan degenen die het instrument willen gaan gebruiken en hoofdstuk vier bevat een overzicht van alle gebruikte instrumenten en andere bronnen.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>In het instrument wordt onderscheid gemaakt tussen de observatie van de taalontwikkeling van de kinderen in hun moedertaal (Nederlands of een andere taal) en waar van toepassing Nederlands als tweede taal.</p> <p>De kenmerken bij de categorie taalontwikkeling zijn: luistervaardigheid, spreekvaardigheid, uitspraak; durven spreken tegen de leidster; durven spreken tegen andere kinderen; leervragen stellen.</p>
Aspecten rekenontwikkeling	<p>In dit instrument zijn geen aspecten van de rekenontwikkeling opgenomen.</p>
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>Sociaal-emotioneel gedrag is een onderdeel van het instrument. Hierbij worden acht kenmerken onderscheiden: welbevinden; sociaal gedrag; relatie met de groep (conflicten); sociaal initiatief t.o.v. de leidster; aandacht vragen van de leidster; weerbaarheid; zelfvertrouwen; regels hanteren.</p> <p>Daarnaast zijn aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen ook opgenomen in het onderdeel speel- en leergedrag. Bij dit onderdeel wordt gekeken naar: kringactiviteiten; plezier; initiatief; nieuwsgierigheid/ leergierigheid; spel; concentratie; leerbaarheid; taakhouding; werktempo; opname van informatie</p>
Werkwijze	<p>Door die kenmerken die op een bepaald moment op een kind van toepassing zijn aan te kruisen, maakt een peuterleidster of leerkracht een 'opname' van dat kind in die fase van zijn ontwikkeling. Door de verschillende 'opnames' die tussen de derde en de vijfde verjaardag gemaakt kunnen worden onderling te vergelijken, ontstaat een beeld van de ontwikkeling van het kind. Op de lijst kan ook worden aangekruist welke aspecten punten van aandacht zijn. In het tweede deel van observatielijst wordt vervolgens per ontwikkelingsgebied de te ondernemen acties opgeschreven.</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>Er dient geen beoordeling te worden gegeven, niet negatief en niet positief. Er wordt alleen een beschrijving van het gedrag gegeven dat de observeerder heeft waargenomen.</p>
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	<p>In de kolom 'punten van aandacht' kan vastgelegd worden welke aspecten van de ontwikkeling van een kind extra aandacht behoeven.</p> <p>In deel 2 'het memorandum' is ruimte vrijgelaten voor de observeerder om voorgenomen activiteiten en handelingen uitgebreider vast te leggen. Dit kan een uitwerking zijn van de punten van aandacht in het eerste deel. In het instrument worden hier geen aanwijzingen voor gegeven.</p>

DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN (beschrijvend)

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Geen van de doelen van het domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit is aangetroffen in het instrument.
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	In het instrument wordt gekeken naar het welbevinden van het kind in de groep (voelt zich wel of niet op zijn gemak). De zelfredzaamheid richt zich op het aan- en uitkleden, de zindelijkheid, het handen wassen en het drinken zonder hulp of knoeien. Overige doelen zijn niet aangetroffen.
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Het instrument gaat in op het al dan niet kunnen samen spelen met andere kinderen. Een mogelijke afwachtende houding komt aan de orde bij het samen spelen, het contact met de leidster en het nemen van initiatief. Het houden aan regels is wel opgenomen in het instrument maar er wordt geen aandacht besteed aan hoe een kind hierin staat. Het op de beurt kunnen wachten komt in het instrument aan de orde bij de leeftijd van 5 jaar (dus niet bij aanvang groep 1). Op het contact met andere kinderen wordt summier ingegaan: bij het samen willen spelen en bij de weerbaarheid (opkomen voor jezelf).
Domein Werkhouding en concentratie	Nieuwsgierigheid en initiatief nemen komt bij speel- en leergedrag aan de orde. Zelfstandigheid komt niet expliciet aan de orde maar wel of een kind informatie snel op pakt of extra aanwijzingen nodig heeft. Ook wordt ingegaan op de concentratie (zich 5-10 minuten kunnen richten op een activiteit).

DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN (tabel)

- = aanwezig
- ▣ = gedeeltelijk aanwezig
- = niet aanwezig
- n.v.t. = niet van toepassing

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Benoemt zichzelf als 'ik'.	☐
	Gebruikt en begrijpt het woord 'wij'.	☐
	Ontdekt de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep.	☐
	Toont non-verbaal eigen gevoelens.	☐
	Kan basisemoties onderscheiden.	☐

Het kind...		
	Krijgt controle over zichzelf.	☐
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	Voelt zich op zijn/haar gemak in de eigen groep.	☒
	Durft te experimenteren/ probeert nieuwe dingen uit om grenzen te ontdekken.	☐
	Weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van de ander.	☐
	Kan aangeven dat het hulp nodig heeft.	☐
	Wil graag dingen zelf doen.	☐
	Leert ervaren wat hij/zij al kan.	☐
	Kan zich waarschijnlijk grotendeels zelf redden.	☒
	Helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen.	☐
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Kijkt veel naar andere kinderen.	☐
	Deelt ervaringen met een ander.	☐
	Probeert om met andere kinderen te spelen.	☒
	Kan al een beetje met andere kinderen iets delen.	☐
	Neemt een afwachtende houding aan bij het samenspel.	☒
	Zorgt voor andere kinderen.	☐
	Kan anderen al een beetje helpen en vindt dat ook fijn om te doen.	☐
	Kan van tijd tot tijd op zijn/haar beurt wachten.	☐
	Denkt en handelt nog vanuit zichzelf bij wat mag en niet mag.	☐
	Staat open voor nieuwe situaties en opdrachten.	☒
	Kan eenvoudige gevoelens bij anderen waarnemen (inschatten).	☐
	Beginnt bewust patronen te ontdekken in het eigen gedrag en het gedrag van anderen.	☐
	Toont belangstelling en sympathie voor andere kinderen.	☒
	Accepteert dat het niet alles even goed kan.	☐
	Maakt aan een ander kind duidelijk wat hij/zij wel/niet wil.	☒
Domein Werkhouding en concentratie	Denkt en reageert vooral intuïtief.	☐
	Heeft plezier in het leren van nieuwe dingen.	☒

Het kind...		
	Kan rustig werken voor een kortdurende periode.	☒
	Probeert zelf problemen op te lossen tijdens het werken.	☐
	Kan een bekende opdracht die duidelijk is, zelfstandig uitvoeren.	☒

Reactie uitgever	-
------------------	---

